

реальных идей о создании искусственного интеллекта, которые расширяют наше представление о понятии информации, выходящее за рамки исключительного продукта человеческого сознания.

На стыке разных наук сегодня делается много новых научных открытий и технических решений, пронизанных информационными технологиями, которые направлены на максимальную роботизацию производства материальных благ. Грядущее «роботизированное» общество (или что-то в этом смысле), может стать фундаментом для следующего общества - «космического», связанного с его освоением.

Литература

И. Ю. Алексеева. Общество знаний и гуманитарные технологии. - [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://iph.ras.ru/uplfile/root/biblio/ps/ps16/11.pdf>

-----***-----

УДК [001.895:111.6]:
006.015.5 =(477)=161.2

С. Г. Гордієнко,
д.ю.н., доцент кафедри
інформаційного права та права
інтелектуальної власності ФСП
НТУУ «КПІ»

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОТИРІЧЧЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Для того, щоб створити те чи інше виробництво, необхідно чітко знати, що і як робити, хто це робитиме та за які гроші. Інакше кажучи, виробництво стоїть на трьох китах: продуктах і технологіях їх виробництва, людях та фінансуванні. А щоб виробництво було конкурентоспроможним, треба випускати нову продукцію за сучасними технологіями, мати висококваліфікованих фахівців, обізнаних із такими технологіями, і мати гнучкі й доступні механізми фінансового забезпечення. Аналіз цих компонент свідчить, що ключовим елементом їх

є наука. Тільки наука створює нові продукти й технології, тільки люди, котрі займаються науковими дослідженнями на світовому рівні, здатні підготувати спеціалістів, які знають сучасний стан будь-якої галузі знань, і тільки спеціалісти, не з чуток обізнані зі світовим досвідом, у змозі створити необхідні фінансові інструменти та підтримувати їх працездатність. Саме розуміння цих взаємозв'язків є основою процвітання економік усіх провідних країн світу: економіка в них багата, тому що наука сильна, а не навпаки.

Таким чином, головним джерелом загроз існуванню України як держави, вбачається різке падіння наукового й інтелектуального рівня суспільства, наслідком чого може стати повна залежність економіки, армії, населення від допомоги та прихильності сильних цього світу. *Країна, яка не береже й не підтримує свою науку, потрапляє у васальну залежність від науки та економіки інших країн і втрачає здатність більш-менш самостійно гарантувати свою безпеку.*

Тому одним із головних пріоритетів діяльності державної влади в Україні має стати науково-технічна сфера. Причому починати слід з системи державного управління, що забезпечує одночасно і цілеспрямованість державної політики в цій галузі, і диверсифікованість інструментів підтримки та стимулювання науки.

Без цього успішне і безпечне завтра в Україні не настане[1].

Для зміни цієї тенденції необхідно проводити реформи у законодавчій сфері [2].

Останнє в першу чергу стосується проблематики інноваційної діяльності, адже Україна вичерпала сировиннопереробні та низькотехнологічні напрями свого розвитку. Переорієнтовуючись на високотехнологічний шлях подальшого розвитку, держава повинна зробити ставку винятково на людський капітал, а не на природні, інфраструктурні

або промислові ресурси, включити конкурентоспроможну науку у число головних двигунів своєї економіки.

Головний механізм забезпечення інноваційного розвитку економіки й суспільства потребує посилення взаємодії між творчістю, наукою, бізнесом і владою на основі їх зацікавленості в співробітництві [3].

У світовій суспільно-науковій думці усе активніше ведеться мова про побудову *нової соціальної реальності — інноваційного світу*.

Термін «інновація» у сучасному світі придбав саме найширше застосування на сторінках наукової періодики (практично витиснувши з наукового обороту попередні аналогові визначення - «науково-технічний прогрес», «науково-технічна творчість»), у засобах масової інформації, у середовищі менеджерів, бізнесменів, керівників різних галузей і т.д. Слово «інновація» стало «рейтинговим». Використовувати в структурі своєї діяльності інноваційні технології й методи означає встигати «у ногу з часом».

На сучасному етапі розвитку світової економіки все більше значення набувають інновації, оскільки саме вони багато в чому визначають конкурентоспроможність країн на світових ринках і стають новими джерелами економічного росту, заснованого на знаннях.

Національна інноваційна система і національна стратегія розвитку інституту інтелектуальної власності є невід'ємними складовими механізму управління інноваційним потенціалом і регулювання відносин інтелектуальної власності [4].

Загалом, у науково-публіцистичних виданнях інновацію описують як:

— процес, у якому винахід або ідея набувають економічного змісту; процес застосування нових технологій та виробів; суспільно-технологічний та економічний процес, який завдяки практичному використанню ідей та винаходів сприяє створенню кращих за своїми характеристиками виробів і

технологій; процес у ході якого винахід чи відкриття доводиться до стадії практичного застосування і починає давати економічний ефект, новий поштовх науково-технічних знань, що забезпечують ринковий успіх; процес, спрямований на створення, виробництво, розвиток та якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм; складний процес, що представляє собою «ланцюг» взаємозалежних і змін, що свідомо ініціюються, що бере початок у сфері фундаментального знання, що існує в науково-технічній сфері та завершується в сфері споживання (новим способом задоволення вже наявних потреб);

— сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що спричиняють появу на ринку нових товарів, промислових процесів та устаткування;

— результат, який дістав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або удосконаленого технологічного процесу, що знайшов використання у практичній діяльності, як будь-яку зміну у внутрішній структурі господарського організму; результат у вигляді нових методів, продукції, технологічних процесів; результат взаємодії між її творцями і споживачами; результат інтелектуальної діяльності, що є об'єктом цивільно-правових відносин, що володіє ознаками новизни, практичної застосовності і економічної конкурентоспроможності; результат інтелектуальної, в тому числі наукової та науково-технічної, діяльності, оформлений у встановленому законом порядку як об'єкт права інтелектуальної власності та доведений до рівня інноваційного продукту зі здійсненням науково-дослідних та/або дослідно-конструкторських робіт та виготовленням дослідних зразків, пробних партій продукції та/або запровадженням експериментального виробництва;

— новий продукт або послуга, спосіб їх виробництва, нововведення в організаційній, фінансовій, науково-дослідній та інших сферах, будь-яке

удосконалення, що забезпечує економію витрат або створює умови для такої економії і характеризуються насамперед ефективністю вкладених коштів, розвитком винахідництва та раціоналізаторства;

— оригінальне рішення, що володіє світовою новизною і одержало втілення в доступних споживачам продуктах, послугах або технологіях, які щонайкраще задовольняють (а в деяких випадках і формують) нові суспільні або виробничі потреби, задовольняють їх по-новому або суттєво більш повним чином;

— нові або вдосконалені конкурентоздатні технології, види продукції або послуг, а також організаційно-технічні рішення.

Інноваційна діяльність – це:

— діяльність, в результаті якої народжується щось нове (новація), яке відзначається неповторністю та оригінальністю і якого до того не існувало в природі, суспільстві з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту;

— діяльність, що забезпечує створення й реалізацію (уведення в цивільний оборот) новацій (нововведень) і одержання на їхній основі практичного результату (нововведення) у вигляді нової продукції (товару, послуги), нового способу проведення (технології), а також реалізованих на практиці результатів (заходів) організаційного, виробничо-технічного, соціально-економічного й іншого характеру, що виявляють позитивний вплив на сферу проведення, суспільні відносини й сферу керування суспільством;

— діяльність, що забезпечує створення й реалізацію інновацій;

— сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту;

— вид діяльності, пов'язаний із трансформацією ідей (звичайно результатів наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних

досягнень) у технологічно нові або вдосконалені продукти або послуги, впроваджені на ринку, у нові або вдосконалені технологічні процеси або способи проведення (передачі) послуг, використані в практичній діяльності;

— діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Тобто, основними ознаками інноваційної діяльності є: впровадження, використання та комерціалізація результатів наукових досліджень й розробок у виробництво і соціальну сферу; нематеріальні блага – результати інтелектуальної діяльності (результати наукових досліджень і розробок), які доводяться до стану інноваційного продукту та впроваджуються як інновації; довгостроковий характер; високий ступінь непередбачуваності наслідків та результатів, тобто ризиковий характер; супроводжується інвестуванням коштів у нематеріальні об'єкти – результати наукових досліджень і розробок – з метою їх впровадження та/або використання; позитивні соціально-економічні зрушення; підвищення конкурентоздатності суб'єктів господарювання та продукції, що ними випускається на базі реалізації інновацій.

Вжиття заходів для впровадження об'єктів права інтелектуальної власності в економічний обіг є першим кроком на шляху здійснення інноваційної діяльності.

Тобто без глибокого вивчення проблематики дати визначення ІД за суттю досить складно. Але застосувавши наші попередні нароби ми можемо зазначити наступне.

Інноваційна діяльність є підставою створення нового знання та інтелектуальних продуктів визнаних на державному, регіональному та світовому рівнях, на які у подальшому поширюється право власності.

Це формулюванням дає підстави зазначити, що на підставі аналізу інформації людським інтелектом створюється нове знання, тобто взагалі щось нове. Нове знання визнане на державному, міждержавному, регіональному чи світовому рівнях є інноваціями, які у подальшому визначаються нематеріальними і матеріальними.

Творцем нематеріального інноваційного продукту є конкретний автор.

Надто часто для матеріалізації інноваційного продукту також потрібен автор методики, чи технології його матеріалізації.

В залежності від фінансування (державне та недержавне) визначається – право власності на нематеріальний інноваційний продукт - інтелектуальну власність та матеріалізований інноваційний продукт - фізичну власність.

Аналіз масштабів та результативності інноваційної діяльності в економіці України свідчить про відносно низьку активність використання на виробництві науково-технічних досягнень, їх слабке залучення до вирішення основних завдань відновлення вітчизняної економіки.

Інновації ще не мають вирішального значення для розвитку економічної діяльності і забезпечення економічної стабільності держави, хоча інноваційна діяльність є сьогодні чи не найважливішою умовою створення конкурентоспроможних товарів та послуг як фактора зростання економіки нашої країни і держава повинна здійснювати пряме фінансування інноваційних проектів, стимулювати інвестиції в інноваційні проекти з боку приватних і державних підприємств через створення пільгових умов для тих підприємств, які впроваджують прогресивну техніку і технології, а також займаються науково-дослідною діяльністю.

Проведення інноваційних заходів у складних умовах сучасної економічної ситуації об'єктивно пов'язане зі значними труднощами та фінансовими ризиками. Аналіз статистичних даних свідчить, що фінансові

труднощі найбільше впливають на процес науково-технічного розвитку виробництва.

Негативний вплив на інноваційну діяльність зовнішніх факторів посилюється дією внутрішніх негараздів господарювання, а також відставання організації виробництва від розвитку умов та потреб ринкового середовища.

Також в Україні на даний час відсутні достовірні схеми, чи адекватні сучасним умовам методи оцінювання інноваційного потенціалу. Через це багато наших підприємств у процесі приватизації втрачають вдвічі, а то і втричі від своєї реальної вартості.

Важливо зрозуміти, що інноваційний розвиток — це довготривалий національний проект. Його реалізація не повинна залежати ні від політичних, ні від будь-яких інших впливів [5].

На основі дослідження вітчизняного та зарубіжного досвіду переходу економік на інноваційний шлях розвитку пропонується при формуванні державної економічної політики перенести центр уваги на роль знанневого фактору в забезпеченні переходу від індустріального до інформаційного суспільства [6].

У ході аналізу нормативно-правових актів про інноваційну діяльність виявлено відсутність системності до регулювання відносин, що виникають у зв'язку із розробленням, створенням, розповсюдженням інноваційних продуктів та їхнім упровадженням як інновацій, — чинне інноваційне законодавство відокремлено врегульовує різні види відносин в інноваційній сфері, не враховує положень інших законодавчих актів, пов'язаних зі здійсненням інноваційної діяльності, що дозволяє говорити про необхідність його удосконалення в напрямку запровадження та забезпечення системного правового регулювання відносин в інноваційній сфері.

Інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність зі створення на підставі об'єктів права інтелектуальної власності інноваційних продуктів, готових до безпосереднього впровадження (використання) в умовах конкретного виробництва чи господарської діяльності, їх комерціалізації та впровадження (використання) як інновацій у виробництві та соціальній сфері, що здійснюється на основі реалізації інвестицій, з отриманням нової або суттєво удосконаленої продукції, виконанням інноваційних робіт, наданням інноваційних послуг, а також підвищенням техніко-технологічних показників відповідної господарської діяльності та виробничого процесу.

Відповідно до Закон України «Про інноваційну діяльність» державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури [7].

Відповідно сайту Верховної Ради України станом на 2014 рік інноваційна діяльність в Україні регулювалася 2 Кодексами, 27 Законами, 3 Постановами Верховної Ради, 7 Указами та 1 Розпорядженням

Президента України, 26 Постановами Кабінету Міністрів України та 2 Наказами інших державних органів. Нами вважається, що зазначений стан нормативно-правового регулювання є наслідком неконкретності та розмитості норм Закону України про «Інноваційну діяльність», який сутність, тобто визначення інноваційної діяльності надає, а от про її зміст не згадує.

Тобто сучасна практика, відповідно до предметів відання нормативно-правових актів до інноваційної діяльності відносить:

- державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України;
- державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій;
- державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання;
- державні цільові програми (розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання оптимізації державних цільових програм» від 23 березня 2011 р. № 223-р. визначає перелік державних цільових програм, які діятимуть у 2012 та наступних роках та потребують внесення змін до 89 з них);
- розвиток високих наукоємних технологій;
- інвестиційну діяльність;
- наукові парки;
- наукову і науково-технічну діяльність та наукову і науково-технічну експертизу;
- пріоритетні напрями розвитку науки і техніки;
- спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків;

— спеціальні (вільні) економічні зони: «Порто-франко», «Закарпаття», «Миколаїв», «Рені», «Славутич», «Яворів», «Курортополіс Трускавець».

Викладене вище дає підстави до певних умовиводів.

Насамперед необхідно здійснити спробу кодифікації законодавства України у галузі інноватики шляхом усунення протиріч теорії інноваційної діяльності і застосування її елементів на практиці.

На цій підставі, в першу чергу потребує обґрунтування понятійно-категоріальний апарат стосовно інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, і однозначність його застосування у нормативно-правових актах держави.

По-друге - потребує структуризації кількості державних органів та недержавних організацій, які беруть участь у інноваційній діяльності та забезпеченні безпеки об'єктів інтелектуальної власності, а також однозначне визначення та трактування їх компетенції.

По-третє, потребує остаточного визначення і узгодження за змістом інноваційної доктрини та політики держави, а також перелік інноваційних програм та державних програм розвитку науково-промислового комплексу України.

З метою повного, узгодженого та системного правового забезпечення функціонування національної інноваційної системи доцільно здійснити кодифікацію законодавства України про інноваційну діяльність, результатом якої може стати комплексний нормативно-правовий акт (наприклад, Інноваційний кодекс) [8].

Таким чином, викладене вище дає підстави зробити висновок: сукупність нормативно-правових актів сучасності є важливою, але надто складною для розуміння. Містить у собі величезну кількість корисної інформації, яка на превеликий жаль абсолютно не систематизована.

Останнє призводить до складності у застосуванні не тільки на практиці, але й у нормативно-правовому регулюванні інноваційної діяльності.

Тобто, зазначена сфера державної діяльності вимагає негайного реформування шляхом систематизації норм права з чіткого визначення компетенції державних органів та організацій з питань інноваційної та науково-технічної діяльності та трансферу технологій.

Література

1. Шишкін О. Ключовий елемент, або Безпека країни — що буде завтра «Дзеркало тижня. Україна» №20, 6 червня 2014.

2. Згуровский М. Весь научный потенциал Украины уступает одному Кембриджскому университету. [Электронный ресурс] : <http://speka.org.ua/content/view/1202/>

3. Згуровский М. Высшее образование на изломе общественного развития. // «Зеркало недели. Украина» zn 5, 8 февраля 2013 [Электронный ресурс] : <http://gazeta.zn.ua/EDUCATION/vysshee-obrazovanie-na-izlome-obschestvennogo-razvitiya.html#comment>

4. Интеллектуальная собственность в инновационном развитии мировой экономики: Автореф. дис... к. экон. наук: 08.00.14 [Электронный ресурс - <http://www.dissercat.com/content/intellektualnaya-sobstvennost-v-innovatsionnom-razviti-mirovoi-ekonomiki>] /М.В. Гурова; Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова.— М., 2010. — рус.

5. Пашута М. Інновації як фактор випереджального розвитку економіки // «Персонал» / МАУП – Вип. 6. – К., 2006.– 98 с., – С. 16 – 24.

6. Інноваційна діяльність як системний процес у конкурентній економіці: Автореф. дис... д-ра экон. наук: 08.02.02 [Электронный ресурс] / В.П. Соловйов; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». — Х., 2006. — 35 с. — укр.

7. Закон України «Про інноваційну діяльність» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36, ст. 266.

9. Атаманова Ю.Є. Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері: автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Ю.Є. Атаманова ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2009. — 37 с. — укр.

-----***-----

Єфремова К.В.

к.ю.н., с.н.с., завідувач наукового відділу правового забезпечення функціонування національної інноваційної системи НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ОСНОВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ І РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ІНДУСТРІЇ В ЯПОНІЇ

Початок історії інформаційно-телекомунікаційних послуг в Японії можна віднести до 1854 р., коли командор Метью Перрі привіз в країну телеграфні машини. Саме технології телеграфних послуг були одними з тих, які стали інтенсивно розвиватися в країні. Послуга комерційного телеграфу стала пропонуватися вже з 1869 р. Зараз телекомунікаційний ринок – один із найважливіших секторів структурних реформ держави. Найбільша зміна пов'язана з лібералізацією та приватизацією в телекомунікаційному секторі. Нові закони, прийняті в 1984 р., ліквідували монополію найбільшої телекомунікаційної компанії NTT (Nippon Telegraph and Telephone). Початок лібералізації (1985-1986 рр.) супроводжувався приватизацією, в результаті якої NTT була перетворена на приватну компанію. З цього часу встановилися заходи і правила регулювання добросовісної конкуренції у телекомунікаційній сфері.

Японська телекомунікаційна індустрія знаходиться під особливим контролем міністерства спільних справ і комунікацій, яке несе